

Nefndasvið Alþingis
b.t. allsherjar- og menntamálanefndar
Kirkjustræti
101 Reykjavík

Reykjavík, 4. nóvember 2013.

Efni: Umsögn laganeftndar LMFÍ vegna frumvarps til laga um miðlun upplýsinga og vernd uppljóstrara, 12. mál, lagt fyrir 143. löggjafarþing 2013-2014.

Vísað er til tölvuskeytis frá nefndasviði Alþingis hinn 21. okt. sl., þar sem að laganeftnd Lögmannafélags Íslands var boðið að skila umsögn um ofangreint frumvarp (hér eftir vísað til sem „**frumvarpsins**“). Í tilefni af bréfinu beinir laganeftnd Lögmannafélags Íslands eftirfarandi erindi til nefndarinnar.

Laganeftnd bendir á að frumvarpið var áður lagt fram á 141. löggjafarþingi og er nú lagt fram óbreytt. Í greinargerð með frumvarpinu segir að „*allsherjar- og menntamálanefnd hafi borist umsagnir frá ýmsum hagsmunaaðilum sem almennt tóku vel í þær tillögur sem frumvarpið hefur að geyma*“. Laganeftnd bendir á að hún skilaði umsögn dags. 8 mars 2013 um málið þegar það var lagt fyrir 141. löggjafarþing og sú umsögn hefur legið fyrir síðan en ekki virðast frumvarpshöfundar hafa tekið umsögnina til skoðunar. Nefndin leyfir sér því að ítreka umsögn sína frá 8. mars 2013 en þar segir:

Laganeftnd LMFÍ hefur fengið framangreint frumvarp til umsagnar. Frumvarpið er nýmæli um miðlun upplýsinga og vernd uppljóstrara. Laganeftnd telur umrætt ákvæði gefa tilefni til eftirfarandi athugasemda.

Markmið laganna eru skilgreind í 1. gr. frumvarpsins og eru þríþætt, að upplýsa um eða koma í veg fyrir misgerð, tryggja vernd uppljóstrara og tengdra aðila og stuðla að gegnsæi um upplýsingar er varða almannahagsmuni og eiga erindi til almennings. Í frumvarpinu er misgerð skilgreind með upptalningu athafna eða athafnaleysis sem geta m.a. talist spillt, ógn gegn umhverfi, vanrækslu hirðuleysi eða yfirsjón. Þarna er um að ræða mjög víðtæka skilgreiningu sem getur tekið til hvers kyns athafna án þess að í þeim felist lögbrot eða brot gegn öðrum reglum en geta samkvæmt frumvarpinu réttlætt veruleg frávik frá þagnaskylduákvæðum laga, sbr. 7. gr. frumvarpsins. Telur laganeftnd að þarna geti verið um að ræða alvarlega veikingu á þeim réttindum sem tryggja á með þagnarskylduákvæðum laga og þörf á að skilgreina mun betur hvers kyns misgerðir geti réttlætt frávik. Að sama skapi er ekkert tekið fram um það hvaða upplýsingar það eru sem eiga erindi til almennings, sbr. c-lið 1. mgr. laganna. Svo víðtæk skilgreining á markmiðum laga sem víkja þagnarskylduákvæðum annarra laga er til þess fallin að valda hættu á ófyrirsjáanlegum afleiðingum.

Skilgreining 1. tölul. 3. mgr. á uppljóstrara vísar til þeirra sem miðla upplýsingum, það er í ósamræmi við skilgreint gildissvið 1. mgr. 2. gr. frumvarpsins sem

tekur einnig til þeirra sem hyggjast miðla, gera tilraun til að miðla eða eru grunaðir um að miðla upplýsingum.

Óljóst er í hverju yfirstjórn forsætisráðherra fer samkvæmt 3. gr. ákvæðisins og hvaða réttaráhrif leiðbeiningar ráðherra hafa.

Samkvæmt 5. gr. frumvarpsins er nægjanlegt til verndar í innri uppljóstrun að uppljóstrari sé í góðri trú. Ekki er tekið fram hvernig trú uppljóstrara skal ákvörðuð en vafinn virðist eiga að falla viðkomandi í hag þrátt fyrir að mögulega hafi verið farið gegn samningsskuldbindingum og lagaákvæðum um þagnarskyldu. Laganefnd bendir á að slík nálgun gæti verið varhugaverð og haft ófyrirséðar afleiðingar. Hið sama gildir um vernd ytri uppljóstrun auk þess sem ekki er fyllilega skýrt hvenær skilyrði staflíða a - f teljast uppfyllt. Þetta getur og leitt til þess að upplýsingar verði gerðar opinberar þrátt fyrir að engir hagsmunir séu af því og það geti mögulega valdið tjóni. Ástæða er til að skoða nánar hvaða afleiðingar slíkar reglur geti haft.

Samkvæmt 7. gr. frumvarpsins er vikið verulega frá þagnarskylduákvæðum laga, þó það eigi ekki við um lög um lögmenn. Því er t.d. vikið frá þagnarskylduákvæðum er gilda um skattyfirvöld, lögreglu, endurskoðendur, starfsmenn banka o.s.frv. Svo víðtækt frávík sem byggir á óljósum skilyrðum sbr. umfjöllun að ofan er til þess fallið að hafa ófyrirséðar afleiðingar. Sömu varnaðarorð eiga við um frávík frá samningsskuldbindingum sem kveðið er á um í 8. gr. frumvarpsins.

Síðari ákvæði frumvarpsins er taka til tiltekinnar verndar uppljóstrara vekja ýmsar spurningar en í ljósi þess að fyrri hluta framvarpsins virðist nauðsynlegt að skýra verulega sem aftur getur haft áhrif á það hvaða vernd er fyrir hendi þá verða ekki gerðar athugasemdir við þessi ákvæði að svo stöddu.

Laganefnd ítrekar ofangreinda umsögn og óskar eftir að fulltrúar hennar fái að koma á fund efnahags- og viðskiptanefndar Alþingis í því skyni að gera nánari grein fyrir athugasemdum sínum og svara eftir atvikum spurningum nefndarmanna.

Virðingarfyllst,
f.h. laganefndar Lögmannafélags Íslands,

Reimar Pétursson hrl., formaður

Fylgiskjal:

Umsögn laganefndar LMFÍ, dags. 8. mars 2013, um frumvarp til laga um miðlun upplýsinga og vernd uppljóstrara 141. löggjafarþing, þskj. 572 – 453. mál.

Alþingi
Erindi nr. Þ 141/1915
komudagur 8.3.2013

Nefndasvið Alþingis

Austurstræti 8-10

150 Reykjavík

Reykjavík, 8. mars 2013.

**Umsögn laganefndar LMFÍ um frumvarp til laga um miðlun upplýsinga og vernd
uppljóstrara 141. löggjafarþing, þskj. 572 – 453. mál.**

Laganefnd LMFÍ hefur fengið framangreint frumvarp til umsagnar. Frumvarpið er nýmæli um miðlun upplýsinga og vernd uppljóstrara. Laganefnd telur umrætt ákvæði gefa tilefni til eftirfarandi athugasemda.

Markmið laganna eru skilgreind í 1. gr. frumvarpsins og eru þríþætt, að upplýsa um eða koma í veg fyrir misgerð, tryggja vernd uppljóstrara og tengdra aðila og stuðla að gegnsæi um upplýsingar er varða almannahagsmuni og eiga erindi til almennings. Í frumvarpinu er misgerð skilgreind með upptalningu athafna eða athafnaleysis sem geta m.a. talist spillt, ógn gegn umhverfi, vanrækslu hirðuleysi eða yfirsjón. Þarna er um að ræða mjög víðtæka skilgreiningu sem getur tekið til hvers kyns athafna án þess að í þeim felist lögbrot eða brot gegn öðrum reglum en geta samkvæmt frumvarpinu réttlætt veruleg frávik frá þagnaskylduákvæðum laga, sbr. 7. gr. frumvarpsins. Telur laganefnd að þarna geti verið um að ræða alvarlega veikingu á þeim réttindum sem tryggja á með þagnarskylduákvæðum laga og þörf á að skilgreina mun betur hvers kyns misgerðir geti réttlætt frávik. Að sama skapi er ekkert tekið fram um það hvaða upplýsingar það eru sem eiga erindi til almennings, sbr. c-lið 1. mgr. laganna. Svo víðtæk skilgreining á markmiðum laga sem víkja þagnarskylduákvæðum annarra laga er til þess fallin að valda hættu á ófyrirsjáanlegum afleiðingum.

Skilgreining 1. tölul. 3. mgr. á uppljóstrara vísar til þeirra sem miðla upplýsingum, það er í ósamræmi við skilgreint gildissvið 1. mgr. 2. gr. frumvarpsins sem tekur einnig til þeirra sem hyggjast miðla, gera tilraun til að miðla eða eru grunaðir um að miðla upplýsingum.

Óljóst er í hverju yfirstjórn forsætisráðherra fer samkvæmt 3. gr. ákvæðisins og hvaða réttaráhrif leiðbeiningar ráðherra hafa.

Samkvæmt 5. gr. frumvarpsins er nægjanlegt til verndar í innri uppljóstrun að uppljóstrari sé í góðri trú. Ekki er tekið fram hvernig trú uppljóstrara skal ákvörðuð en vafinn virðist eiga að falla viðkomandi í hag þrátt fyrir að mögulega hafi verið farið gegn samningsskuldbindingum og lagaákvæðum um þagnarskyldu. Laganefnd bendir á að slík nálgun gæti verið varhugaverð og haft ófyrirséðar afleiðingar. Hið sama gildir um vernd ytri uppljóstrun auk þess sem ekki er fyllilega skýrt hvenær skilyrði stafliða a – f teljast uppfyllt. Þetta getur og leitt til þess að

upplýsingar verði gerðar opinberar þrátt fyrir að engir hagsmunir séu af því og það geti mögulega valdið tjóni. Ástæða er til að skoða nánar hvaða afleiðingar slíkar reglur geti haft.

Samkvæmt 7. gr. frumvarpsins er vikið verulega frá þagnarskylduákvæðum laga, þó það eigi ekki við um lög um lögmenn. Því er t.d. vikið frá þagnarskylduákvæðum er gilda um skattyfirvöld, lögreglu, endurskoðendur, starfsmenn banka o.s.frv. Svo víðtækt frávik sem byggir á óljósum skilyrðum sbr. umfjöllun að ofan er til þess fallið að hafa ófyrirséðar afleiðingar. Sömu varnaðarorð eiga við um frávik frá samningsskuldbindingum sem kveðið er á um í 8. gr. frumvarpsins.

Síðari ákvæði frumvarpsins er taka til tiltekinnar verndar uppljóstrara vekja ýmsar spurningar en í ljósi þess að fyrri hluta framvarpsins virðist nauðsynlegt að skýra verulega sem aftur getur haft áhrif á það hvaða vernd er fyrir hendi þá verða ekki gerðar athugasemdir við þessi ákvæði að svo stöddu.

Virðingarfyllt,

Laganefnd Lögmannafélags Íslands.